

Vergaderjaar 2008–2009

29 675

Zee- en kustvisserij

Nr. 81

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 augustus 2009

Tijdens het AO Visserij op woensdag 18 maart jl. (Kamerstuk 31 700 XIV, nr. 146) heb ik aangegeven een stand still voor de nationale staandwantsvloot te overwegen. Tijdens het AO Landbouw- en Visserijraad van 17 juni jl. (Kamerstuk 21 501-32, nr. 350) heb ik u toegezegd u rond de zomer 2009 te informeren over de maatregelen die ik zal treffen om de nationale staandwantsvisserij te begrenzen. Met deze brief geef ik gestalte aan deze toezegging.

Ook zal ik in deze brief ingaan op de wijze waarop uitvoering zal worden gegeven aan de motie van het Kamerlid Jacobi (PvdA) inzake het meervoudig gebruik van de kustzone (Kamerstukken II 2008/09, 29 675, nr. 77).

Tot slot heb ik tijdens het Wetgevingsoverleg Visserij op 24 november 2008 (Kamerstuk 31 700 XIV, nr. 120) uw Kamer een «state of the art»-rapport toegezegd met betrekking tot de kennislacunes en eventueel te nemen maatregelen op het terrein van de bijvangst en strandingen van bruinvissen. Zorgen over berichten over grote aantallen gestrande en «versneden» bruinvissen afgelopen winter leidde onder meer tot het aannemen van de motie Jacobi (Kamerstukken II 2008/09, 29 675, nr. 78), waarin uw Kamer mij oproept maatregelen te nemen om de strandingen van bruinvissen met 90% te doen afnemen. Met deze brief informeer ik u tevens over deze onderwerpen.

1. Maatregelen ter begrenzing staandwantsvisserij

Noodzaak begrenzen staandwantsvisserij

De afgelopen jaren is de staandwantsvisserij in Nederland fors in omvang toegenomen omdat vaartuigen zijn overgeschakeld op staandwantsvisserij en de totale lengte van door de vaartuigen gebruikte netten is toegenomen.

Op Europees niveau zijn de afgelopen jaren, in verschillende beheer- en

herstelpannen onder meer voor kabeljauw, schol en tong, maatregelen getroffen om de visserijinspanning van vaartuigen boven de 10 meter nader te reguleren. Op grond van annex Ila van de TAC en Quotumverordening geldt voor deze vaartuigen een beperkte beschikbaarheid van zeedagen.

Op dit moment is de visserijinspanning van de staandwantsvloot kleiner dan 10 meter niet direct begrensd. Het is aannemelijk dat de visserijinspanning van de staandwantsvloot kleiner dan 10 meter zonder ingrijpen zal blijven toenemen:

- het wordt voor steeds meer vissers aantrekkelijk om te stoppen met de kapitaalintensieve sleepnetvisserij (boomkor) en over te schakelen op de visserij met staandwant
- vissers maken steeds meer gebruik van langere netten
- door de begrenzing van de visserijinspanning van vaartuigen groter dan 10 meter, is het voor vissers aantrekkelijk om over te stappen naar kleine vaartuigen

Met het oog op duurzaam beheer van de visbestanden is het op grond van de voorzorgsaanpak, één van de uitgangspunten van het GVB, van belang er voor te zorgen dat de visserijinspanning van de staandwantsvloot niet verder kan toenemen. Er moet ernstig rekening mee worden gehouden dat als gevolg van de verdere toename van de visserijinspanning van de staandwantsvloot kleiner dan 10 meter, de visbestanden in de toekomst steeds meer onder druk komen te staan.

Deze maatregelen worden thans getroffen om te voorkomen dat als gevolg van verdere toename van de visserijinspanning van de staandwantsvloot, in de toekomst verdergaande maatregelen moeten worden getroffen om de effecten van deze toename van de visserijinspanning van de staandwantsvloot op de visbestanden te reguleren.

Dit is ook de reden waarom ik tijdens de Landbouw- en Visserijraad van afgelopen april de problematiek van de groeiende staandwantsvisserij met kleine vaartuigen, zoals die in Nederland speelt, aan de orde heb gesteld. Daarbij heb ik aangegeven dat naar mijn mening op dit moment de staandwantsvisserij onvoldoende gereguleerd wordt in het Gemeenschappelijk Visserij Beleid (GVB). Vervolgens heb ik Commissaris Borg in de Raad en in een brief gevraagd communautaire maatregelen te overwegen om de omvang van de staandwantsvisserij te begrenzen. Commissaris Borg heeft toegezegd dit probleem en eventuele Europese maatregelen te bekijken.

Maatregelen

In afwachting van Europese maatregelen acht ik nationale maatregelen noodzakelijk. Zo wil ik het gebruik van vaste vistuigen voor recreatieve doeleinden in de Nederlandse kustzone verbieden. Daarnaast gaat het om het begrenzen van de visserijinspanning voor de nationale staandwantsvloot kleiner dan 10 meter en het bevroren van de totale lengte van de per vaartuig te gebruiken staandwantnetten.

1. Zeedagenregime voor vaartuigen kleiner dan 10 meter

Met ingang van 1 januari 2010 wordt er een zeedagenregime ingevoerd voor staandwantsvisserij door Nederlandse vissersvaartuigen kleiner dan 10 meter. Op basis van gerealiseerde visserijinspanning in de jaren 2006, 2007 en 2008 zal het jaar met het hoogste aantal gerealiseerde kilowattdagen (kW-dagen) als kW-plafond gaan gelden voor de staandwantsvloot kleiner dan 10 meter. De toegang tot deze zeedagen zal worden beperkt tot:

- vissersvaartuigen kleiner dan 10 meter,
- die in het bezit zijn van een Europese visvergunning, en
- die in de periode van 1 januari 2006 tot het moment van publicatie van deze bekendmaking in de Staatscourant op enig moment gebruik hebben gemaakt van staandwantsvistuig, of
- die op het moment van publicatie van deze bekendmaking in de Staatscourant reeds aantoonbare investeringen hebben gedaan ten behoeve van het overschakelen op staandwantsvisserij.

2. Beperking van de totale lengte van de uit te zetten netten per vaartuig

Wanneer de visserijinspanning wordt beperkt zonder de totale lengte van de per vaartuig te gebruiken netten te maximeren, zal de staandwantsvisserij blijven groeien. Derhalve heb ik tevens besloten om in de Regeling technische maatregelen een bepaling op te nemen waarbij de maximaal toegestane lengte van de netten die per vaartuig op hetzelfde moment in het water mogen staan, wordt beperkt tot 25 km per vaartuig. Deze maatregel geldt zowel voor vaartuigen onder, als boven de 10 meter.

Deze maatregel is een technische maatregel in de zin van Richtlijn 98/34/EG en een ontwerp van deze maatregel zal worden genotificeerd aan de Europese Commissie. Na notificatie geldt er een stand still periode. Pas na de notificatieprocedure mag de lidstaat de nationale regeling met het technische voorschrift vaststellen.

De bovengenoemde maatregelen zijn niet van toepassing op de staandwantsvisserij in de kustwateren en het zeegebied als bedoeld in de artikelen 1 en 2 van het Besluit aanwijzing zeegebied en kustwateren 1970. Het gaat hier bijvoorbeeld om de Oosterschelde, Westerschelde, Waddenzee, Eems en Dollard. De staandwantsvisserij in deze gebieden wordt, zoals beschreven in het beleidsvoornemen «Vast en zeker» van 1 juli 2002, gereguleerd door de artikelen 12, 36 en 51 van de Uitvoeringsregeling Visserij.

Inwerkingtreding

Vanaf 1 januari 2010 is het voor vaartuigen kleiner dan 10 meter alleen toegestaan om met staandwantsvistuig te vissen indien zij een vermelding staandwants op hun Europese visvergunning hebben staan. Voor andere vaartuigen onder 10 meter wordt de staandwantsvisserij vanaf dat moment verboden. Op deze datum zal ook de beperking van de totale lengte van de uit te zetten netten per vaartuig in werking treden.

De begrenzing van de visserijinspanning zal ingaan op het moment van publicatie van deze maatregel in de Staatscourant om te voorkomen dat vergunninghouders die thans niet met staandwantsvistuig vissen in de tussenliggende periode overschakelen op staandwantsvisserij, waarmee de maximale omvang van de staandwantsvisserij verder zou toenemen. Tot 1 januari 2010 zullen er geen consequenties worden verbonden aan het vissen met staandwantsvistuig zonder vermelding van staandwantsvistuig op de visvergunning.

Alleen maatregelen voor nationale vloot

Hoewel de problemen die staandwantsvisserij met zich brengen niet beperkt zijn tot de staandwantsvisserij door Nederlandse vaartuigen, zullen de voormelde maatregelen alleen van toepassing zijn op de nationale staandwantsvloot; het GVB laat in beginsel niet toe dat deze maatregelen in de visserijzone ook voor niet-Nederlandse vaartuigen getroffen worden.

Het gaat hier slechts om een beperkt aantal vissers, het betreft in totaal circa 20 Belgische en Deense vissers.

Motie Jacobi inzake meervoudig gebruik kustzone

In het VAO visserij van 26 maart jl. heeft Kamerlid Jacobi een motie ingediend met betrekking tot de toenemende druk van activiteiten in de kustzone (Kamerstukken II 2008/09, 29 675, nr. 77).

Voor zover de problemen in het kustgebied betrekking hebben op de visbestanden, beogen de maatregelen ter begrenzing van de staandwantisserij een oplossing te bieden. De problemen in de kustzone hebben echter voornamelijk betrekking op veiligheid en overlast en vallen daarmee onder de verantwoordelijkheid van de kustgemeenten en -provincies.

Om deze reden heb ik overleg gehad met mijn collega van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Wij zijn van mening dat voor de veiligheid en overlast problemen in de kustzone met name gemeenten en provincies aan de lat staan. Gelet daarop heb ik besloten uitvoering te geven aan deze motie door een brief te sturen aan de VNG en het IPO, waarin ik aandacht zal vragen voor de aanpak van de genoemde problemen.

2. Bruinvissen

Conclusies en aanbevelingen «state of the art» onderzoek¹

De Noordzee heeft een redelijk stabiele populatie van ca. 230 000 bruinvissen. De populatie migreert de laatste jaren van de noordelijke naar de zuidelijke Noordzee, en is daardoor meer voor de Nederlandse kust aanwezig. Seizoensfluctuaties in aanmerking genomen, zwemmen er in het Nederlandse deel van de Noordzee vermoedelijk ca. 36 000 exemplaren. Imares gaat globaal uit van 100 en in een piekjaar mogelijk tot 200 bijvangstslachtoffers per jaar in het Nederlandse deel van de Noordzee. Wetenschappelijke marges en piekjaren in aanmerking nemend, komt IMARES tot een bijvangstpercentage van tussen de 0,1% en 1,1% op de populatie in het Nederlandse deel van de Noordzee. De schattingen van onderzoekers lopen namelijk bijzonder uiteen.

De staandwantisserij speelt een rol in de bijvangst van bruinvissen, maar de mate waarin en welke type staandwant of visserij verantwoordelijk is, is niet goed kwantitatief en eenduidig aan te geven. Er zijn incidentele bijvangsten, maar er is (nog) geen verklaring voor de grote aantallen strandingen afgelopen winter.

Op het punt van kennis en kennislacunes constateert IMARES het volgende, waarbij overigens bij enkele punten mijn aanvulling:

1. Er bestaat geen systematische monitoring van de populatie bruinvissen op het Nederlandse deel van de Noordzee.
Ik teken hierbij aan dat een monitoringsproject thans plaatsvindt en om deze op een meer systematische leest te schoeien, is er overleg met Rijkswaterstaat.
2. Autopsieonderzoeken geven nog te weinig inzicht in de oorzaak van de sterfte en de strandingen.
Ik wil hierbij aanvullen dat op dit moment een meerjarig autopsieonderzoek loopt. De eindrapportage komt naar verwachting in 2010.
3. In de registratie van logboekgegevens is thans geen onderscheid tussen de verschillende typen staandwant.
Hierbij wil ik aangeven dat hierin met ingang van dit jaar is voorzien. De mogelijkheid tot verdere detaillering is in onderzoek.

¹ «Beknopt overzicht van kennis en onderzoek naar bijvangst van bruinvissen in de visserij in Nederland», nr.: C060/09; dit overzicht is ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

4. Systematisch waarnemersonderzoek van bijvangst met staandwantsvisserij ontbreekt.
Zie hieronder voor een specifieke reactie.
5. Er is nog onvoldoende onderzoek gedaan naar de effectiviteit van, en de randvoorwaarden voor het gebruik van zogenaamde pingers.
Ook hierop reageer ik in onderstaande paragraaf.
6. De Europese Verordening (812/2004) met betrekking tot monitoring en het vermijden van bijvangsten van bruinvissen is niet meer actueel. De betreffende Verordening houdt geen rekening met de populatie bruinvissen in de zuidelijke Noordzee, waar eveneens staandwantsvisserij plaatsvindt. Aanpassing van de Verordening zal leiden tot verbetering van de kennis over bruinvissen en bijvangsten. Aanpassing van de Verordening kan ook leiden tot nieuwe verplichtingen op het terrein van bijvoorbeeld netvoorzieningen en derhalve tot minder bijvangsten. Ik zal in Brussel actief pleiten voor een aanpassing van de Verordening 812/2004, opdat die ook in de zuidelijke Noordzee leidt tot vermindering van bijvangsten.

Reactie op het rapport

Ondanks het onderzoek van de afgelopen jaren stelt IMARES dat veel nog onduidelijk is en dat nog veel aanvullend onderzoek nodig is, zeker op het terrein van monitoring van de bijvangst van bruinvis aan boord van schepen. Daarnaast stelt IMARES dat dit type waarnemersonderzoek kostbaar is en daarom gericht ingezet dient te worden. Op dit moment heb ik geen waarnemersonderzoek geprogrammeerd. Zoals gezegd is waarnemersonderzoek kostbaar en daarnaast zijn de financiële middelen schaars. Bovendien zijn de uitkomsten van een dergelijk onderzoek onzeker.

Dit type waarnemersonderzoek kan wel gericht worden ingezet als er meer basis-informatie beschikbaar is. Deze informatie dient enerzijds van de sector en de NGO's te komen en anderzijds uit onderzoek.

Maatregelen

Uw Kamer heeft de Regering via de motie van het Kamerlid Jacobi (Kamerstukken II, 2008/09, 29 675, nr. 78) gevraagd om maatregelen te nemen, waardoor het aantal gestrande bruinvissen met 90% gereduceerd wordt. Ik geef hier uitvoering aan door de volgende maatregelen te treffen.

In eerste instantie wil ik investeren in samenwerkingsverbanden tussen sector, NGO's, onderzoek en overheid. Dit kan een adequate registratie van gegevens opleveren. Hiertoe lopen al initiatieven. De staandwantsvisserij op bijvoorbeeld tong doorloopt op dit moment een traject van MSC¹-certificering. Naar ik heb begrepen is de sector bereid om met NGO's en het onderzoek mee te werken. Ook wat betreft het toepassen van pingers; mocht de visserijsector zich bereid tonen om op vrijwillige basis pingers toe te passen, dan wil ik de mogelijkheid openhouden om hiervoor flankerend onderzoek te faciliteren. Daarnaast verwacht ik in 2010 het resultaat van het omvangrijke autopsie-onderzoek. Ook dit kan een aanzienlijke hoeveelheid informatie opleveren.

Al met al verwacht ik in 2010 gericht te kunnen afwegen of nader monitoringsonderzoek nodig en gewenst is, en zo ja, hoe dit vorm moet krijgen.

Stichting De Noordzee organiseerde onlangs een workshop over samenwerking op het terrein van de bijvangst van bruinvissen. LNV participeerde financieel. De belangstelling was groot. Ik stel mij voor om hieruit voortvloeiende kansrijke en effectieve initiatieven tot nauwere samenwer-

¹ Marine Stewardship Council.

king en/of betere registratie van gegevens in principe verder te ondersteunen. Zo kan ook de hieruit voortkomende informatie volgend jaar gebruikt worden bij de afweging op welke wijze gericht waarnemersonderzoek kan plaatsvinden en bij het treffen van eventuele maatregelen. Ik ben bereid de haalbaarheid van een zogenaamd «Rapid Alert System» te onderzoeken, waarin sector, NGO's, onderzoek en overheid participeren. Doel hiervan is, dat bij grote aantallen strandingen van bruinvissen een multidisciplinair team direct probeert de doodsoorzaak en de omstandigheden waaronder de dood is opgetreden, vast te stellen. Met het oog op hiermee gemoede exploitatiekosten en organisatie wordt in eerste instantie een haalbaarheidsstudie ondernomen.

Eerder in deze brief heb ik al aangegeven, dat ik een aantal maatregelen zal treffen om de staandwantvisserij te begrenzen. Hoewel deze maatregelen niet primair bedoeld zijn ter bescherming van bruinvissen, kunnen zij wel een bijdrage leveren aan de beperking of stabilisatie van het aantal bijvangsten. Vooralsnog is er geen grond om verdere visserijmaatregelen te treffen.

Rapport 2008

Ik bied u hierbij tevens aan het rapport over het onderzoek dat in 2008 is uitgevoerd naar de bijvangst van bruinvissen.¹ De conclusies en resultaten zijn meegenomen in het «state of the art»-onderzoek, genoemd op pagina 4 van deze brief.

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
G. Verburg

¹ «Onderzoek naar bijvangst bruinvissen in de Nederlandse visserij», nr: C039/09; deze rapportage is ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.